

Γνώσεις, Στάσεις και Συμμόρφωση του Νοσηλευτικού Προσωπικού με τις Οδηγίες για την Πρόληψη του Επαγγελματικού Κινδύνου στο Νοσοκομείο

Κοπανιτσάνου Παναγιώτα,¹ Σουρτζή Παναγιώτα²

Knowledge, Attitudes and Compliance of Nursing Staff with Occupational Risk Prevention Guidelines in the Hospital. A Systematic Review

Abstract at the end of the article

¹ Νοσηλεύτρια ΠΕ, MSc, PhD, «Τζάνειο»
Γενικό Νοσοκομείο Πειραιά

² Καθηγήτρια Τμήματος Νοσηλευτικής, ΕΚΠΑ

Υποβλήθηκε: 08.02.2013
Επανυποβλήθηκε 3/6/2013
Εγκρίθηκε: 06.06.2013

Υπεύθυνη αλληλογραφίας:
Κοπανιτσάνου Παναγιώτα
Πετροπουλάκη 19
Τ.Κ. 10445 - Αθήνα
Τηλ.: 2108326036
e-mail: gjwta_c@hotmail.com

Εισαγωγή: Το Νοσηλευτικό Προσωπικό (ΝΠ) που εργάζεται στο νοσοκομείο εκτίθεται σε πλήθος επαγγελματικών κινδύνων, όπως φυσικούς, χημικούς, βιολογικούς, εργονομικούς και ψυχοκοινωνικούς. Η χρήση των Μέσων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) κάθε φορά που το ΝΠ εκτίθεται σε κάποιον επαγγελματικό κίνδυνο είναι ζήτημα θεμελιώδους σημασίας. Ωστόσο, υπάρχουν δεδομένα σύμφωνα με τα οποία αμφισβητείται η συστηματική χρήση των ΜΑΠ από το ΝΠ. **Σκοπός:** Η μελέτη των γνώσεων, των στάσεων και της συμμόρφωσης του ΝΠ σχετικά με τη χρήση των ΜΑΠ και με την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου. **Υλικό και Μέθοδος:** Αναζητήθηκαν ερευνητικές μελέτες σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων με τις λέξεις κλειδιά «nurses», «knowledge», «nurses attitudes», «occupational health», «occupational safety», «safety guidelines», «compliance», «personal protective equipment». Τα κριτήρια εισαγωγής περιελάμβαναν τη δημοσίευση στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, μετά το έτος 1990, τις μη παρεμβατικές μελέτες και τη δυνατότητα πρόσβασης στο πλήρες άρθρο. Όλες οι ερευνητικές μελέτες σχετικά με τις γνώσεις, τις στάσεις και τη συμμόρφωση του ΝΠ ή των φοιτητών με τις οδηγίες σχετικά με την υγιεινή και την ασφάλεια της εργασίας και την εφαρμογή των ΜΑΠ περιελήφθησαν στη μελέτη. **Αποτελέσματα:** Στις μελέτες που έχουν δημοσιευτεί μέχρι σήμερα έχουν διερευνηθεί περισσότερο οι γνώσεις και η συμμόρφωση του ΝΠ με τα μέτρα πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου από λοιμώδεις παράγοντες, ενώ ακολουθούν οι μελέτες σχετικά με την πρόληψη των χημικών παραγόντων κινδύνου. Τα συνηθέστερα ΜΑΠ που εφαρμόζονται από το ΝΠ περιλαμβάνουν τα γάντια και λιγότερο τις μάσκες και τα γυαλιά. Χαμηλό ποσοστό του ΝΠ εφαρμόζει ΜΑΠ κάθε φορά που η έκθεση σε μολυσματικούς παράγοντες είναι πιθανή, ενώ πολύ συχνά το ΝΠ χρησιμοποιεί τα ΜΑΠ μόνο όταν είναι γνωστό ότι ο ασθενής πάσχει από μεταδοτικό νόσημα. **Συμπεράσματα:** Το ΝΠ εμφανίζει ανεπαρκείς γνώσεις και ελλιπή συμμόρφωση σε αρκετούς τομείς σχετικά με τους επαγγελματικούς κινδύνους στο νοσοκομείο. Οι γνώσεις, η συμμόρφωση του ΝΠ με τα ΜΑΠ και το ποσοστό έκθεσης και τραυματισμών ενδεχομένως θα μπορούσαν να βελτιωθούν σημαντικά με συστηματικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία θα πραγματοποιούνται ανάλογα με τις προσδοκίες και τις υπάρχουσες γνώσεις του ΝΠ.

Λέξεις ευρητηρίου: γνώση νοσηλευτών, στάση νοσηλευτών, υγεία και ασφάλεια στην εργασία, οδηγίες ασφαλούς εργασίας, συμμόρφωση, μέσα ατομικής προστασίας

Εισαγωγή

Το Νοσηλευτικό Προσωπικό (ΝΠ) που εργάζεται στο νοσοκομείο εκτίθεται σε πλήθος επαγγελματικών κινδύνων, όπως φυσικούς (θόρυβος, ακτινοβολίες), χημικούς (χημειοθεραπευτικοί παράγοντες, latex, φάρμακα), βιολογικούς (ιοί, βακτήρια), εργονομικούς (κυκλικό ωράριο) και ψυχοκοινωνικούς (στρες, βία). Στην Ελλάδα, έχουν καταγραφεί υψηλά ποσοστά οσφυαλγίας, επαγγελματικής εξουθένωσης και τραυματισμών από αιχμηρά αντικείμενα στο ΝΠ.^{1,2}

Τα βασικά μέτρα πρόληψης, δηλαδή τα μέτρα πρόληψης που πρέπει να εφαρμόζονται από όλους τους επαγγελματίες υγείας κατά την φροντίδα ασθενών σε οποιονδήποτε χώρο φροντίδας, προστατεύουν σημαντικά τόσο τους ασθενείς όσο και το ΝΠ από τους παράγοντες κινδύνου. Στα βασικά μέτρα πρόληψης ανήκουν μεταξύ άλλων η καλή υγιεινή των χεριών, η ένδυση, η ασφαλής διαχείριση και απόρριψη των αιχμηρών αντικειμένων, η πρόληψη της έκθεσης σε μολυσματικά υγρά και η διατήρηση καθαρού περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, η χρήση των Μέσων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) είναι θεμελιώδους σημασίας κάθε φορά που η έκθεση του ΝΠ σε αίμα ή άλλο μολυσματικό υλικό είναι πιθανή. Ωστόσο, υπάρχουν δεδομένα σύμφωνα με τα οποία αμφισβητείται η συστηματική χρήση των ΜΑΠ από το ΝΠ.³ Αναφέρεται, για παράδειγμα, ότι ενώ είναι γνωστό στα μέλη του ΝΠ ότι το προστατευτικό κάλυμμα δεν πρέπει να επαναποθετείται στις βελόνες προκειμένου να αποφεύγονται οι τραυματισμοί, εντούτοις η συμμόρφωση του ΝΠ είναι χαμηλή, με αποτέλεσμα σε ποσοστό μεγαλύτερο από 25% των περιπτώσεων οι βελόνες να επανακαλύπτονται. Ανάμεσα στους φραγμούς για τη συμμόρφωση αναγνωρίζονται το έλλειμμα γνώσεων, η λανθασμένη συνήθεια, ο αυξημένος φόρτος εργασίας,⁴ ακόμα και η επιλεκτική χρήση των ΜΑΠ.⁵ Σε πτωχές χώρες, ιδιαίτερα της Αφρικής, η μειωμένη συμμόρφωση οφείλεται τόσο στην έλλειψη γνώσεων του ΝΠ όσο και στην περιορισμένη διαθεσιμότητα των υλικών.^{6,7}

Σκοπός

Η διερεύνηση των γνώσεων, των στάσεων και της συμμόρφωσης του ΝΠ σχετικά με τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) και με την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου.

Υλικό και Μέθοδος

Αναζητήθηκαν ερευνητικές μελέτες στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων Pubmed, Scopus και Cochrane, με τις λέξεις κλειδιά «nurses», «knowledge», «nurses attitudes», «occupational health», «working conditions», «occupational safety», «safety guidelines», «compliance», «personal protective equipment». Τα κριτήρια εισαγωγής περιελάμβαναν τη δημοσίευση στην ελληνική και αγγλική γλώσσα μετά το έτος 1990, καθώς και τη δυνατότητα πρόσβασης στο πλήρες κείμενο του άρθρου. Οι μελέτες που δημοσιεύτηκαν πριν από το 1990 αποκλείστηκαν επειδή οι συνθήκες εργασίας ήταν πολύ διαφορετικές και οι γνώσεις για τους κινδύνους ήταν πολύ λιγότερες σε σύγκριση με σήμερα. Επίσης, οι μελέτες παρέμβασης αποκλείστηκαν από την παρούσα συστηματική ανασκόπηση. Όλες οι μελέτες σχετικά με τις γνώσεις, τις στάσεις, τις απόψεις και τη συμμόρφωση του ΝΠ (ή των φοιτητών νοσηλευτικών σχολών) με τις οδηγίες σχετικά με την υγιεινή και ασφάλεια στην εργασία και την εφαρμογή των ΜΑΠ περιελήφθησαν στη μελέτη.

Οι μελέτες σχετικά με την αξιολόγηση της επίδρασης οποιασδήποτε παρέμβασης (π.χ. εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων και νέων οδηγιών, διαμόρφωση χώρου εργασίας) στη συμμόρφωση του ΝΠ, οι μελέτες σχετικά με τις γνώσεις και τις απόψεις άλλων επαγγελματιών υγείας σχετικά με την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου (οι μελέτες στις οποίες εξετάστηκαν οι απόψεις και η συμμόρφωση του ΝΠ με τα μέτρα πρόληψης ξεχωριστά από των άλλων επαγγελματιών υγείας συμπεριλήφθησαν στη μελέτη), οι μελέτες σχετικά με το ΝΠ που εργάζεται σε δομές πρωτοβάθμιας φροντίδας, καθώς και οι μελέτες σχετικά με τη συμμόρφωση

του ΝΠ σε άλλα μέτρα πρόληψης (που δεν αφορούσαν δηλαδή την υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας) αποκλείστηκαν από την παρούσα ανασκόπηση.

Αποτελέσματα

Στην παρούσα ανασκόπηση βρέθηκε σημαντικός αριθμός άρθρων μετά τον αποκλεισμό με βάση τα προαναφερθέντα κριτήρια. Στο Σχήμα 1 παρουσιάζεται το διάγραμμα ροής. Οι 43 μελέτες που τελικά συμπεριλήφθηκαν περιλαμβάνουν 12 μελέτες που δημοσιεύτηκαν μεταξύ των ετών 1990-2000, 24 μελέτες μεταξύ του 2000 και του 2010 και 7 μελέτες που δημοσιεύτηκαν μετά το 2010.

Στις περισσότερες μελέτες διερευνήθηκαν κυρίως οι γνώσεις και η συμμόρφωση του ΝΠ σε ό,τι αφορά στην πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου και λιγότερο οι πεποιθήσεις και οι απόψεις του σχετικά με την υγιεινή

και ασφάλεια της εργασίας. Οι περισσότερες μελέτες πραγματοποιήθηκαν με τη χρήση ερωτηματολογίων τα οποία συμπληρώθηκαν από το ΝΠ, ενώ λιγότερες ήταν προοπτικές με άμεση παρατήρηση της συμπεριφοράς του ΝΠ ή μέσω συνέντευξης.

Τέλος, οι περισσότερες μελέτες εκπονήθηκαν σε βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες και αφορούσαν το ΝΠ των Τμημάτων Επειγόντων Περιστατικών (ΤΕΠ), των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ) και των τμημάτων στα οποία γίνονται διαλύσεις και χορήγηση χημειοθεραπευτικών παραγόντων, στα οποία οι παρεμβατικές διαδικασίες είναι συχνότερες, ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο για το ΝΠ και συνήθως πραγματοποιούνται υπό πίεση χρόνου (Πίνακας 1). Επίσης, στη συντριπτική πλειοψηφία των μελετών διερευνήθηκε η έκθεση του ΝΠ σε λοιμώδεις παράγοντες (Πίνακας 2), ενώ παρατηρήθηκε σχεδόν πλήρης απουσία μελετών σχετικά με τη συμμόρφωση του ΝΠ σε μέτρα πρόληψης π.χ. των μυοσκελετικών προβλημάτων.

Πίνακας 1. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των χημικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Martin & Larson 2003 ⁽³³⁾	263 μέλη ΝΠ	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> > 94% του ΝΠ ανέφερε ότι συνήθως φορά γάντια κατά το χειρισμό αντινεοπλασματικών παραγόντων. Το 55% ανέφερε χρήση προστατευτικής ενδυμασίας. Η χρήση μάσκας και γυαλιών ήταν σπάνια (<6%) Τα φάρμακα προετοιμάζονταν σε θαλάμους κάθετης νηματικής ροής στο 99% των χώρων εργασίας Μόνο στο 46% των νοσοκομείων παρεχόταν έλεγχος επιπέδου υγείας στους εργαζομένους
Polovich & Martin 2011 ⁽³⁵⁾	330 μέλη ΝΠ ογκολογικών ιδρυμάτων	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 47% του ΝΠ γνώριζε τις Οδηγίες του Οργανισμού Υγείας και Ασφάλειας των ΗΠΑ Η χρήση γαντιών άγγιζε το 95%-100%, ενώ η χρήση προστατευτικής ενδυμασίας το 65% κατά την προετοιμασία των φαρμάκων, το 50% κατά τη χορήγηση των φαρμάκων και το 23% κατά τη διαχείριση των εκκρίσεων. Η χρήση διπλών γαντιών ήταν σπάνια (11%-18%) Το ΝΠ σε ιδιωτικά ιατρεία ήταν λιγότερο πιθανό να διαθέτουν προστατευτικό εξοπλισμό
Pieri et al 2010 ⁽³⁷⁾	56 μέλη ΝΠ ογκολογικών τμημάτων δύο νοσοκομείων	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο Λήψη δειγμάτων ούρων Καταγραφή των χημειοθεραπευτικών παραγόντων που χειριζόταν το ΝΠ	<ul style="list-style-type: none"> Τα νοσοκομεία διέθεταν θαλάμους κάθετης νηματικής ροής Οι επιφάνειες καθαρίζονταν με ακατάλληλα διαλύματα. Δεν χρησιμοποιούνταν συσκευές πρόληψης της διασποράς των φαρμακευτικών παραγόντων Τα γάντια δεν αλλάζονταν κατά τη διάρκεια της βάρδιας Οι συνήθειες υγιεινής και ασφάλειας που εφαρμόζεε κάθε εργαζόμενος σχετιζόνταν με την ποσότητα των παραγόντων που ανιχνευόταν στα ούρα, δηλαδή εάν ο εργαζόμενος χρησιμοποιούσε ΜΑΠ τόσο μικρότερη ποσότητα παραγόντων ανιχνευόταν στα ούρα

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - SYSTEMATIC REVIEW

ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Πίνακας 1. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των χημικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Kyprianou et al 2010 ⁽³⁴⁾	88 μέλη ΝΠ	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> • Η πλειοψηφία του ΝΠ γνώριζε τους πιθανούς κινδύνους που σχετίζονται με το χειρισμό των χημειοθεραπευτικών παραγόντων. Ο Συνοπτικός Δείκτης Γνώσεων ήταν 79,43/100 • Το 95,4% του ΝΠ ανέφερε χρήση γαντιών και το 84,5% χρήση προστατευτικής ένδυσης κατά τη διάλυση των φαρμάκων • Σχεδόν όλο το ΝΠ (98,8%) ανέφερε χρήση θαλάμου κάθεταις νηματικής ροής • Μόνο το 53,4% ανέφερε ετήσιο έλεγχο της κατάστασης της υγείας του και μόνο το 33% ανέφερε ότι έχει λάβει ειδική εκπαίδευση. Το 11% ανέφερε ότι λαμβάνει επίσημη ενημέρωση σχετικά με τα ΜΑΠ από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το 18% από τη διοίκηση του νοσοκομείου, το 18% από επαγγελματικές ενώσεις. Άλλες πηγές πληροφόρησης ήταν το διαδίκτυο, οι συνάδελφοι, διαλέξεις, βιβλία, σεμινάρια και οι σχολές νοσηλευτικής. Δεν υπήρχε συσχέτιση των γνώσεων με το φύλο και την ηλικία του ΝΠ
Ben-Ami et al 2001 ⁽⁴⁴⁾	61 μέλη ΝΠ	Ερωτηματολόγιο, παρακολούθηση	<ul style="list-style-type: none"> • Παρατηρήθηκαν αναντιστοιχίες ανάμεσα στις γνώσεις του ΝΠ και τη συμπεριφορά του ως προς τη διαχείριση των χημειοθεραπευτικών φαρμάκων και τη χρήση των ΜΑΠ
Constantinidis et al 2011 ⁽³⁸⁾	400 ερωτηματολόγια σε προσωπικό που προετοιμάζε χημειοθεραπευτικά φάρμακα, εκ των οποίων το 96% ήταν ΝΠ	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> • Το 68,3% του ΝΠ ανέφερε πως δεν έχει λάβει γραπτές οδηγίες σχετικά με την ασφάλεια, αλλά ακόμα και όταν υπήρχαν οδηγίες η πλειοψηφία του ΝΠ δεν τις ακολουθούσε πιστά (68,3%) • Στο 62,2% των περιπτώσεων δεν υπήρχε κατάλληλος προστατευτικός εξοπλισμός. Μόνο το 64,4% του ΝΠ ανέφερε ότι υπήρχαν θάλαμοι κάθεταις νηματικής ροής • Μόνο το 51% του ΝΠ που ασχολούταν με τις διαλύσεις των φαρμάκων χρησιμοποιούσε ειδικά γάντια. Το ΝΠ που εργαζόταν μόνο κατά την πρωινή βάρδια εφάρμοζε πιο πιστά τα μέτρα πρόληψης. Τα ατυχήματα ήταν συχνότερα κατά τη χορήγηση των φαρμάκων και κατά τη διάλυσή τους και λιγότερο κατά τη μεταφορά τους • Ως κυριότεροι λόγοι για τα ατυχήματα αναφέρθηκαν η πίεση χρόνου (87,4%), η έλλειψη προσωπικού (86,6%), ο αριθμός των διαλύσεων (75,5), η ανεπαρκής εκπαίδευση (64%), η έλλειψη εργονομικού σχεδιασμού (63,6%) και η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των μελών του ΝΠ (20,6%). Μόνο το 10,7–15,5% του ΝΠ ανέφερε ότι υπήρχε σύστημα καταγραφής των ατυχημάτων • Το 58,8%- 59,3% ανέφερε ζάλη, ναυτία, πονοκέφαλο, το 26,6%- 29,6% άσθμα και βήχα, το 45,9%- 47,5% ερεθισμό του δέρματος. Το 18,5–20% ανέφερε μυοσκελετικά προβλήματα, το 4,9–6,0% γαστρεντερικά προβλήματα και το 14,9–18,6% αλλεργία. Η συχνότητα των συμπτωμάτων σχετιζόταν με τον αριθμό των χειρισμών των φαρμάκων
Turk et al 2003 ⁽³⁶⁾	120 νοσηλεύτές που χειρίζονταν αντινεοπλασματικά φάρμακα	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> • Οι γνώσεις του ΝΠ σχετικά με το χειρισμό των αντινεοπλασματικών φαρμάκων ήταν ανεπαρκείς και η συμμόρφωσή τους με τα ΜΑΠ χαμηλή • Μόνο το 32,5 % των νοσηλευτών απάντησε ότι προετοιμάζε τα φάρμακα σε θάλαμο κάθεταις νηματικής ροής, ενώ μόνο το 45,1% απάντησε πως υπήρχε διαθέσιμος θάλαμος • Το 97,4 % των νοσηλευτών απάντησε πως χρησιμοποιούσε γάντια ως ΜΑΠ, το 86,8% πως χρησιμοποιούσε και μάσκα. Μόνο το 4,4% απάντησε πως χρησιμοποιούσε όλα τα ΜΑΠ • Η απόρριψη των φαρμάκων γινόταν σωστά μόνο στο 15% των περιπτώσεων • Μόνο το 30,6% των νοσηλευτών είχε παρακολουθήσει κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχετικά με τη διαχείριση των αντινεοπλασματικών φαρμάκων

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Danchaivijitr et al 1995 ⁽²⁵⁾	4539 μέλη ΝΠ από 35 νοσοκομεία	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> • Το 85,5% του ΝΠ γνώριζε σχετικά με τα ΜΑΠ, αλλά μόνο το 27,9% ανέφερε πως λαμβάνει μέτρα για όλους τους ασθενείς • Η πλειοψηφία ανέφερε πως εφαρμόζει ΜΑΠ μόνο όταν είναι γνωστό ότι ο ασθενής είναι φορέας του ιού της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας • Το 81,6% του ΝΠ γνώριζε ότι ο τραυματισμός από αιχμηρό αντικείμενο μπορεί να μεταδώσει τον ιό της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας • Μόνο το 47% του ΝΠ έπλυνε τα χέρια του μετά τη φροντίδα των ασθενών και μόνο το 50% χρησιμοποιούσε αντισηπτικό διάλυμα χεριών
Rabaud et al 2000 ⁽¹⁵⁾	964 νοσηλευτές και φοιτητές νοσηλευτικής	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> • Η πλειοψηφία του ΝΠ είχε εμβολιαστεί ενάντια στον ιό της ηπατίτιδας, αλλά μόνο το 56% είχε ελέγξει το επίπεδο ανοσοποίησης του • Μόνο το 17% του ΝΠ ανέφερε ότι φορά γάντια σε όλες τις διαδικασίες κατά τις οποίες είναι πιθανό να υπάρξει έκθεση σε αίμα • Συνολικά 505 μέλη ΝΠ ανέφεραν έκθεση σε αίμα κατά τη διάρκεια της περιόδου της μελέτης. Συχνότερα ήταν τα τρυπήματα από βελόνες (57%) • Σε ποσοστό μόνο 48,5% οι τραυματισμοί αναφέρθηκαν στην υπηρεσία. Ο κυριότερος λόγος μη αναφοράς του συμβάντος ήταν η εφαρμογή καλής αντισηψίας μετά το ατύχημα. Μόνο το 57% όσων τρυπήθηκαν ζήτησαν να γίνει έλεγχος της ιολογικής κατάστασης του ασθενή. Μόνο το 40% και το 31% αντιστοίχως του ΝΠ υποβλήθηκε σε επανέλεγχο στους 3 και 6 μήνες μετά το συμβάν
Nichol et al 2008 ⁽¹¹⁾	177 μέλη ΝΠ	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> • Το 42% του ΝΠ ανέφερε καλή συμμόρφωση με τα ΜΑΠ • Το 50% του ΝΠ αξιολόγησε τις γνώσεις του σχετικά με τα ΜΑΠ ως επαρκείς • Τα γάντια αποτελούν τα ΜΑΠ που χρησιμοποιούνταν συχνότερα, ενώ τα προστατευτικά γυαλιά και οι μάσκες δεν χρησιμοποιούνταν όσο θα έπρεπε • Μόνο το 36% ανέφερε πως η προστατευτική μάσκα είναι αποτελεσματική στην πρόληψη, το 84% θεωρούσε την εργασία του επικίνδυνη • Το 29% ανέφερε πως έχει εκπαιδευτεί σχετικά και πως έχει εξετασθεί τον τελευταίο χρόνο, το 34% ανέφερε υποστήριξη από το νοσοκομείο σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας, το 49% ανέφερε καλές συναδελφικές σχέσεις
Ofilii et al 2003 ⁽²⁹⁾	155 μέλη ΝΠ	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> • Μόνο το 34,2% του ΝΠ γνώριζε σχετικά με τα μέτρα πρόληψης • Μόνο το 16,8% θα ανέφερε κάποιον τραυματισμό στο νοσοκομείο και μόνο το 8,4% θα ζητούσε να υποβληθεί ο ασθενής σε έλεγχο ιολογικής κατάστασης μετά από τον τραυματισμό. Μόνο το 5,2% του ΝΠ θα υποβαλλόταν σε έλεγχο αντισωμάτων για την ηπατίτιδα Β ή θα εμβολιαζόταν • Το ΝΠ εφαρμόζε τα ΜΑΠ σε χαμηλά ποσοστά κάθε φορά που η έκθεση σε μολυσματικούς παράγοντες ήταν πιθανή
Picheansathian 1995 ⁽⁹⁾	23 νοσηλευτές και 17 βοηθοί νοσηλευτών	Ερωτηματολόγιο Παρατήρηση Συζήτηση-συνέντευξη	<ul style="list-style-type: none"> • Συνήθως το ΝΠ χρησιμοποιούσε μόνο τα γάντια ως ΜΑΠ, επανατοποθετούσε συχνά το προστατευτικό κάλυμμα στις βελόνες και δεν έπλυνε τα χέρια τόσο συχνά όσο θα έπρεπε

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - SYSTEMATIC REVIEW

ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Spence & Dash 1990 ⁽⁴⁸⁾	169 νοσηλεύτες	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Η συμμόρφωση αυξανόταν όταν ήταν γνωστό ότι ο ασθενής ήταν φορέας του ιού της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας Το ΝΠ ανέφερε ότι η μη διαθεσιμότητα του εξοπλισμού, η έλλειψη άνεσης κατά τη χρήση των ΜΑΠ, η εσφαλμένη συνήθεια, η πεποίθηση ότι τα ΜΑΠ είναι περιττά και η αντίληψη ότι η εμφάνιση του ΝΠ με τα ΜΑΠ μπορεί να ενοχλήσει τον ασθενή είναι οι κύριοι λόγοι μη εφαρμογής των ΜΑΠ Παρατηρήθηκε έλλειψη των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού, ανεπαρκής στελέχωση και εκπαίδευση
Stein et al 2003 ⁽⁴⁹⁾	143 μέλη ΝΠ	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το ΝΠ (σε ποσοστό < 50%) δεν γνώριζε επαρκώς την πιθανότητα νόσησης από ηπατίτιδα Β, C ή HIV έπειτα από τραυματισμό με αιχμηρό αντικείμενο Μόνο το 89% του ΝΠ αξιολόγησε ως πολύ σημαντικό το πλύσιμο των χεριών μετά από τη φροντίδα του ασθενή και μόνο το 74% ως πολύ σημαντική τη χρήση των γαντιών κατά τη λήψη αίματος από ασθενή Το 29% ανέφερε τρύπημα από μιασμένη βελόνα
van de Mortel 2003 ⁽⁵⁰⁾	160 νοσηλεύτες	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το επίπεδο επαγγελματικής εμπειρίας των νοσηλευτών, οι αντιλήψεις για τον επαγγελματικό κίνδυνο και οι πρόσφατες εμπειρίες από τραυματισμούς καθόριζαν τις γνώσεις των νοσηλευτών σχετικά με την ηπατίτιδα C, καθώς και την προθυμία τους να φροντίσουν ασθενείς με ηπατίτιδα C
Ryan et al 1996 ⁽¹³⁾	655 μέλη ΝΠ	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 89% του ΝΠ είχε εμβολιαστεί έναντι του ιού της ηπατίτιδας Β Ο Συνοπτικός Δείκτης Γνώσεων των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο αξιολόγησης γνώσεων τους σχετικά την πρόληψη των λοιμωδών παραγόντων ήταν 84/ 100 Το ΝΠ γνώριζε τις σωστές διαδικασίες ελέγχου των λοιμώξεων σε υψηλότερο ποσοστό (91,8%) και σε σημαντικά λιγότερο για τα μέτρα καθολικών προφυλάξεων (universal precautions) (71,6%). Οι γνώσεις του ΝΠ ήταν επαρκείς σε ό,τι αφορά στον τρόπο μετάδοσης του HIV και το πρωτόκολλο δράσεων μετά την έκθεση σε HBV ή HIV Μόνο το 66% του ΝΠ χρησιμοποιούσε ΜΑΠ κάθε φορά που η έκθεση σε αίμα ή άλλα μολυσματικά υγρά ήταν πιθανή. Η συμμόρφωση του ΝΠ με τα βασικά ΜΑΠ ήταν καλύτερη σε ό,τι αφορά στην ασφαλή απόρριψη των αιχμηρών αντικειμένων, ωστόσο το ΝΠ σε ένα σημαντικό ποσοστό (10,6%) ανέφερε ότι ποτέ δεν ακολουθεί τη σωστή διαδικασία επανακάλυψης της βελόνας, με συνακόλουθα αυξημένο κίνδυνο τραυματισμού Αξιολογώντας τη συμμόρφωση των συναδέλφων τους σχετικά με την εφαρμογή των καθολικών προφυλάξεων, τα μέλη του ΝΠ σε ποσοστό 57,3% ανέφεραν πως πάντα οι συνάδελφοι νοσηλεύτες εφαρμόζουν τα μέτρα, ενώ το 41,5% ότι τα εφαρμόζουν συχνά

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Osborne 2003 ⁽³⁰⁾	227 μέλη ΝΠ χειρουργείων	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Στο ΝΠ των χειρουργείων τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα ΜΑΠ ήταν η χρήση διπλών γαντιών και τα προστατευτικά γυαλιά Ο μέσος όρος συμμόρφωσης με τα βασικά ΜΑΠ ήταν ίσος με 72,1%. Δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις με το επίπεδο εκπαίδευσης και το χρόνο επαγγελματικής εμπειρίας. Υπήρχαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις με την ηλικία, το χρόνο επαγγελματικής εμπειρίας ως νοσηλευτές χειρουργείου, το μέγεθος του νοσοκομείου, το είδος της σύμβασης εργασίας Στατιστικά σημαντική σχέση υπήρξε ανάμεσα στη χρήση διπλών γαντιών και κάποιων δημογραφικών παραγόντων. Η συμμόρφωση ήταν μεγαλύτερη για το ΝΠ με <2 ετών εμπειρία ως νοσηλευτής χειρουργείου και μικρότερη για το ΝΠ που εργαζόταν σε μικρότερα νοσοκομεία με λίγες χειρουργικές αίθουσες Το ΝΠ ανέφερε ότι ενώ υπήρχε πρόθεση αναφοράς και καταγραφής των επαγγελματικών εκθέσεων η συμμόρφωση ήταν σημαντικά χαμηλότερη
El-Shafie et al 1995 ⁽⁴¹⁾	54 μέλη ΝΠ	Ποσοτική και ποιοτική	<ul style="list-style-type: none"> Οι γνώσεις και η συμμόρφωση του ΝΠ ήταν ανεπαρκείς Τα μέλη του ΝΠ με τη μικρότερη εμπειρία παρουσίαζαν μεγαλύτερη συμμόρφωση με τα μέτρα πρόληψης σε σύγκριση με το ΝΠ με μεγαλύτερη εμπειρία
Jeong et al 2008 ⁽¹⁰⁾	158 νοσηλευτές χειρουργείου από 7 γενικά νοσοκομεία το καθένα από τα οποία είχε δύναμη κλινών >500	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 75% του ΝΠ των χειρουργείων χρησιμοποιούσε αρκετά συχνά τα διπλά γάντια και μόνο το 12% σε όλες τις περιπτώσεις που η έκθεση σε μολυσματικό υλικό ήταν πιθανή. Το 43% χρησιμοποιούσε αρκετά συχνά τα προστατευτικά γυαλιά και μόνο το 2% σε όλες τις περιπτώσεις που η έκθεση σε μολυσματικό υλικό ήταν πιθανή Σχεδόν το 87% του ΝΠ χρησιμοποιούσε κάποιο από τα ΜΑΠ αρκετά συχνά Το 35% χρησιμοποιούσε και τα τρία βασικά ΜΑΠ αρκετά συχνά Το 70% του ΝΠ επανατοποθετούσε το κάλυμμα στις βελόνες αρκετά συχνά και μόνο το 10% δεν το επανατοποθετούσε
Bergamini et al 2009 ⁽⁴⁶⁾	80 φοιτητές νοσηλευτικής	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Οι φοιτητές δεν χρησιμοποιούσαν τα ΜΑΠ όσο θα έπρεπε Εμφάνιζαν ανεπαρκείς γνώσεις σχετικά με τον τρόπο σωστής αφαίρεσης των γαντιών Οι φοιτητές θεωρούσαν τον εμβολιασμό έναντι του ιού της ηπατίτιδας Β απαραίτητο ενώ τον εμβολιασμό έναντι του ιού της γρίπης μη απαραίτητο
Chan et al 2002 ⁽⁴²⁾	306 μέλη ΝΠ	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Ο Συνοπτικός Δείκτης Γνώσεων των συμμετεχόντων ήταν 7,28/ 11. Το 56% των συμμετεχόντων είχε Συνοπτικός Δείκτης Γνώσεων= 6-8 Ένα υψηλό ποσοστό θεωρούσε ότι πρέπει να χρησιμοποιούνται ΜΑΠ ακόμα και όταν υπάρχει επαφή με άλλα (εκτός του αίματος) βιολογικά υγρά, όπως δάκρια (55%), ιδρώτα (48%), σάλιο (76,5%) Το 83% του ΝΠ φορούσε πάντοτε γάντια όταν υπήρχε κίνδυνος για επαφή με μολυσματικό υλικό. Μόνο το 25,4% φορούσε προστατευτικά γυαλιά όταν ήταν απαραίτητο

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - SYSTEMATIC REVIEW

ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
			<ul style="list-style-type: none"> Το 51% επανατοποθετούσε το κάλυμμα στις βελόνες. Το 73,8% του ΝΠ απέρριπτε τα κουτιά απόρριψης των αιχμηρών μόνο όταν ήταν γεμάτα, παρά τις σαφείς οδηγίες για απόρριψή τους όταν είναι γεμάτα κατά τα $\frac{3}{4}$ Η συμμόρφωση του ΝΠ με τα βασικά μέτρα προστασίας ήταν καλύτερη σε ό,τι αφορά στην ασφαλή απόρριψη των αιχμηρών αντικειμένων και μικρότερη σε ό,τι αφορά στην απόρριψη των σωματικών υγρών και των εκκρίσεων Το 86,6% έπλενε πάντα τα χέρια μετά τη φροντίδα των ασθενών Δεν υπήρχε συσχέτιση ανάμεσα στις γνώσεις του ΝΠ για τα ΜΑΠ και τη συμμόρφωση με τα ΜΑΠ και ανάμεσα στα δημογραφικά στοιχεία και τις γνώσεις του ΝΠ. Οι πιο μεγάλοι σε ηλικία από το ΝΠ ανέφεραν μεγαλύτερη συμμόρφωση
Chelenyane & Endacott 2006 ⁽⁴⁵⁾	22 μέλη ΝΠ Τμημάτων Επειγόντων Περιστατικών	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το ΝΠ εφαρμόζε περισσότερο τα βασικά μέτρα σχετικά με την πρόληψη της μετάδοσης του ιού του AIDS, ωστόσο υπήρχαν περιορισμοί λόγω της έλλειψης των κατάλληλων υποδομών και εξοπλισμού, ανεπαρκής στελέχωση και εκπαίδευση Το επίπεδο γνώσεων του ΝΠ σχετικά με τα μέτρα πρόληψης ήταν υψηλό, όπως και η αναφερόμενη συμμόρφωση Το 86,4% του ΝΠ ανέφερε πως φορούσε γάντια πριν από την έναρξη επειγόντων διαδικασιών Το 86,4% απέρριπτε σωστά τα αιχμηρά αντικείμενα Το 72,3% χρησιμοποιούσε ΜΑΠ όταν υπήρχε κίνδυνος έκθεσης σε μολυσματικό υλικό Η έλλειψη εξοπλισμού και κατάλληλων χώρων (π.χ. λουτρού) στο χώρο εργασίας αποτελούσαν φραγμούς για την υγιεινή και ασφάλεια του ΝΠ Όλα τα μέλη του ΝΠ που ανέφεραν τραυματισμό από βελόνα ένωσαν απελπισία, κατάθλιψη, φόβο, αίσθημα αβοήθητου
Bauer & Kenney 1993 ⁽⁸⁾	306 νοσηλεύτες μονάδας βρεφών	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Ο μέσος όρος συμμόρφωσης με τα ΜΑΠ ήταν 2,43/ 4 Σε 8 διαδικασίες στις οποίες η χρήση γαντιών είναι απαραίτητη το ΝΠ απάντησε ότι φορά γάντια συχνά έως πάντα. Τα γάντια ήταν το πιο συχνό ΜΑΠ Η υποψία ότι κάποιος ασθενής ανήκει σε ομάδα υψηλού κινδύνου για αιματογενώς μεταδιδόμενο νόσημα αποτελούσε ισχυρό παράγοντα για χρήση των ΜΑΠ. Αντιθέτως, ο επείγων χαρακτήρας κάποιων καταστάσεων αποτελεί παράγοντα που μειώνει τη χρήση ακόμα και τη χρήση των βασικών μέτρων, π.χ. των γαντιών. Ακόμη και σε καισαρική τομή όπου ο κίνδυνος έκθεσης των βλεννογόνων των οφθαλμών σε βιολογικά υγρά είναι αυξημένος το ΝΠ απάντησε ότι χρησιμοποιεί προστατευτικά γυαλιά μόνο κάποιες φορές και προστατευτική ενδυμασία σπάνια ή ποτέ Κατά τον τελευταίο χρόνο κάθε άτομο του ΝΠ ανέφερε περίπου 11-15 εκθέσεις σε μολυσματικό υλικό. Το $\frac{1}{4}$ του ΝΠ ανέφερε >30 εκθέσεις το τελευταίο έτος. Το ΝΠ συχνά ανέφερε σκισίματα των γαντιών, διαρροή αίματος μέσα από τα γάντια, καθώς και άλλες ανεπάρκειες των ΜΑΠ Η αντίληψη ότι όλοι οι ασθενείς είναι δυνητικά φορείς μεταδιδόμενων νοσημάτων και η αντίληψη ότι κάποιιοι ασθενείς είναι υψηλού κινδύνου σχετίζονταν με αύξηση της συχνότητας χρήσης των ΜΑΠ Ως φραγμοί στη χρήση των ΜΑΠ αναφέρθηκαν η έλλειψη χρόνου κατά τη διάρκεια επειγόντων περιστατικών και κάποια χαρακτηριστικά των ΜΑΠ (π.χ. μεγάλο/ μικρό μέγεθος των γαντιών)

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Gould & Ream 1994 ⁽⁵¹⁾	173 μέλη ΝΠ από δύο νοσοκομεία	Συνέντευξη Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 38,7% του ΝΠ ανησυχούσε ότι βρίσκεται σε ιδιαίτερο κίνδυνο επιμόλυνσης από λοιμώδεις παράγοντες των ασθενών, λόγω των αυξημένων χειρισμών με αίμα και άλλα βιολογικά υγρά Αναφέρθηκαν ελλείψεις σε αλκοολούχα διαλύματα για την ασηψία των χεριών και στο σύστημα συλλογής των αιχμηρών αντικειμένων Το 70,5% του ΝΠ ανέφερε παράπονα για ξηρά χέρια που πονάνε, λόγω του συχνού πλυσίματος
Kagan et al 2009 ⁽⁴³⁾	180 μέλη ΝΠ	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το ΝΠ είχε καλές γνώσεις σχετικά με τα αιματογενώς μεταδιδόμενα νοσήματα Το 54,5% του ΝΠ ανέφερε ότι όλοι οι ασθενείς πρέπει να αντιμετωπίζονται ως δυνητικοί φορείς μεταδιδόμενων νοσημάτων Η συμμόρφωση ήταν 4,46/5. Δεν υπήρχε ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στις γνώσεις και τη συμμόρφωση Το 77,3% του ΝΠ ανέφερε ότι αποφεύγει τη φροντίδα ασθενών με μεταδιδόμενα νοσήματα
Knight & Bodsworth 1998 ⁽¹⁴⁾	192 νοσηλευτές	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 73% του ΝΠ χρησιμοποιούσε πάντοτε κάποιο από τα ΜΑΠ όταν η έκθεση σε αίμα και άλλα μολυσματικά υγρά ήταν πιθανή, ωστόσο και πάλι μόνο το 58% αυτών των μελών του ΝΠ ισχυρίστηκαν ότι φορούν πάντα γάντια κατά το χειρισμό αίματος ή εξοπλισμού μiasμένου με αίμα Σε μεγάλο ποσοστό τα μέλη του ΝΠ που τραυματίστηκαν ανέφεραν ότι μετά τον τραυματισμό δεν ακολούθησαν τις απαραίτητες διαδικασίες, όπως η καταγραφή του συμβάντος και ο έλεγχος του επιπέδου ανοσοποίησης.
Schillo & Reischl 1993 ⁽²⁷⁾	1777 νοσηλευτές	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το ΝΠ είχε γενικά καλές γνώσεις για τον κίνδυνο μόλυνσης από HIV, ωστόσο κάποιοι έδωσαν λανθασμένες απαντήσεις για τον τρόπο μετάδοσης (π.χ. ότι μπορεί να γίνει με πτέρνισμα, κατά την ανάνηψη του ασθενή ακόμα και όταν χρησιμοποιούνται ΜΑΠ, κατά την αλλαγή των κλινοσκεπασμάτων των ασθενών κ.α.) Τα ΜΑΠ δεν εφαρμόζονταν συχνά, μάλιστα το 65% του ΝΠ ανέφερε πως ποτέ δεν χρησιμοποιεί προστατευτικά γυαλιά Λιγότερο από το 1/10 του ΝΠ ανέφερε τραυματισμό από χρησιμοποιημένη βελόνα Μόνο το 13% του ΝΠ που ανέφερε τραυματισμό αναζήτησε έλεγχο για την ιολογική κατάσταση Το ΝΠ των ΤΕΠ χρησιμοποιούσε ΜΑΠ συχνότερα από το ΝΠ άλλων τμημάτων. Το ΝΠ που είχε καλύτερη γνώση του επαγγελματικού κινδύνου χρησιμοποιούσε συχνότερα ΜΑΠ Το ΝΠ ανέφερε διάφορους φραγμούς στη χρήση των ΜΑΠ, όπως ότι τα ΜΑΠ περιορίζουν την άνεση (54%), δεν είναι καλά κατασκευασμένα (42%), δεν είναι πάντα διαθέσιμα (14%), τα γάντια δεν είναι στο σωστό μέγεθος (34%)
Ayranci & Kosgeroglu 2004 ⁽¹⁹⁾	139 μέλη ΝΠ από 5 νοσοκομεία και 6 κέντρα υγείας	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Κατά τους τελευταίους 12 μήνες το ΝΠ ανέφερε κατά μέσο όρο 1,7 τραυματισμούς από αιχμηρά αντικείμενα (εύρος 1-12) Από όσα άτομα ανέφεραν τραυματισμό, μόνο το 38,1% αναζήτησε ιατρική βοήθεια. Το 69,1% δεν ανέφερε το συμβάν στην υπηρεσία

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - SYSTEMATIC REVIEW

ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Gershon et al 2009 ⁽¹²⁾	738 μέλη ΝΠ	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 94,2% ισχυρίστηκε ότι γνωρίζει τι πρέπει να κάνει μετά από τραυματισμό Το 32,4% του ΝΠ δεν είχε εμβολιαστεί έναντι του ιού της ηπατίτιδας Β Μόνο το 5,3% του ΝΠ χρησιμοποιούσε ΜΑΠ κάθε φορά που η έκθεση σε αίμα ή άλλα μολυσματικά υγρά ήταν πιθανή
Efstathiou et al 2011 ⁽²³⁾	577 μέλη ΝΠ	Πολυκεντρική Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 56,8% ανέφερε πως είχε λάβει και τις 3 δόσεις του εμβολίου έναντι του ιού της ηπατίτιδας Β τα τελευταία 10 έτη Ο μέσος όρος συμμόρφωσης με τα ΜΑΠ ήταν 4,57 (με εύρος 1-5) Το 95,9% του ΝΠ αντιμετώπιζε όλους τους ασθενείς ως δυνητικούς φορείς μεταδιδόμενου νοσήματος, το 95,6% χρησιμοποιούσε γάντια, το 94,4% πραγματοποιούσε σωστή απόρριψη των αιχμηρών αντικειμένων. Μόνο το 45,7% του ΝΠ χρησιμοποιούσε προστατευτικά γυαλιά και το 40,8% προστατευτική ένδυση Το 24,2% επανατοποθετούσε το κάλυμμα της βελόνας Το 59% του ΝΠ ανέφερε πως έχει δεχθεί λεκτική βία, το 16,3% απειλή για τη σωματική του ακεραιότητα, το 9,9% απειλή για καταστροφή του αυτοκινήτου ή της περιουσίας του Το 86,0% είχε παρακολουθήσει μαθήματα σχετικά με τις λοιμώξεις το τελευταίο έτος Το 31,8% όσων τραυματίστηκαν δεν έλαβαν φροντίδα και παρακολούθηση μετά το συμβάν Ο μέσος όρος απουσίας του ΝΠ από την εργασία του λόγω του τραυματισμού ήταν 3,85 ημέρες
Roane 1993 ⁽¹⁷⁾	10 μέλη ΝΠ	Παρατήρηση	<ul style="list-style-type: none"> Μόνο το 9,1% ανέφερε ότι εφαρμόζει πάντα όλα τα βασικά μέτρα πρόληψης. Μόνο το 30% αντιμετώπιζε όλους τους ασθενείς ως δυνητικούς φορείς Το 95,7% απέρριπτε σωστά τα αιχμηρά αντικείμενα. Το 56,3 επανακάλυπτε τη βελόνα Το 84,4% έπλενε πάντοτε τα χέρια του μετά τη φροντίδα του ασθενή και το 91,5% είχε εμβολιαστεί ενάντια στον ιό της ηπατίτιδας Β Οι άνδρες νοσηλευτές εμφάνιζαν μεγαλύτερη συμμόρφωση. Οι νοσηλευτές που είχαν στο παρελθόν εκτεθεί σε μολυσματικό υλικό ανέφεραν καλύτερη συμμόρφωση σε σύγκριση με όσους νοσηλευτές δεν είχαν προηγούμενη έκθεση. Οι νοσηλευτές που είχαν παρακολουθήσει εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τα βασικά μέτρα πρόληψης και οι νοσηλευτές μεγαλύτερης ηλικίας εφαρμόζαν συχνότερα τα ΜΑΠ
Angtuaco et al 2003 ⁽¹⁶⁾	157 μέλη ΝΠ ενδοσκοπικών τμημάτων	Ταχυδρομική αποστολή ερωτηματολογίων	<ul style="list-style-type: none"> Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που έγιναν με τη χρήση του Universal Precautions Assessment Tool η συμμόρφωση του ΝΠ με τα βασικά μέτρα πρόληψης ήταν 71,9% Μόνο το 30% του ΝΠ φορούσε γάντια σε όλες τις επαφές με τους ασθενείς κατά τις οποίες η χρήση γαντιών ήταν απαραίτητη. Το 21% χρησιμοποιούσε μάσκες και το 46% προστατευτική ένδυση Το 23% επανακάλυπτε τις βελόνες μετά τη χρήση τους Το 60% απάντησε ότι πάντοτε ακολουθεί τις οδηγίες πρόληψης Η ηλικία, το φύλο, οι ώρες καθημερινής επαφής με τους ασθενείς και η επάρκεια της στελέχωσης δεν επηρέαζαν τη συμμόρφωση

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Roup 1997 ⁽¹⁸⁾	25 νοσηλευτές σε δύο ΜΕΘ ενός στρατιωτικού νοσοκομείου	Ερωτηματολόγιο Παρατήρηση	<ul style="list-style-type: none"> Η παρατηρούμενη συμμόρφωση ήταν 67% (με εύρος 25% - 100%)
Abou El-Enein & El Mahdy 2011 ⁽²²⁾	17 νοσηλευτές σε Μονάδα Τεχνητού Νεφρού	Ερωτηματολόγιο Παρατήρηση	<ul style="list-style-type: none"> Κανένα μέλος του ΝΠ δεν χρησιμοποιούσε προστατευτική ένδυση ή μάσκες. Περισσότερο από όλα τα ΜΑΠ χρησιμοποιούνταν τα γάντια Φραγμοί για τη χρήση των ΜΑΠ ήταν ο αυξημένος φόρτος εργασίας, η ανεπαρκής στελέχωση
Talas 2009 ⁽³¹⁾	948 φοιτητές νοσηλευτικής	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Μόνο το 67,7% των φοιτητών νοσηλευτικής είχε εμβολιαστεί έναντι του ιού της ηπατίτιδας Β Το 49% των φοιτητών είχε τραυματιστεί από αιχμηρό αντικείμενο, ενώ το 65,2% όσων τραυματίστηκαν δεν φορούσε γάντια κατά την ώρα του τραυματισμού Μόνο το 43,9% των φοιτητών ανέφερε τον τραυματισμό
Wicker et al 2009 ⁽⁴⁷⁾	1040 μέλη ΝΠ	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Μόνο το 17,4% του ΝΠ είχε εμβολιαστεί κατά του ιού της γρίπης, λόγω της αντίληψης ότι η γρίπη δεν αποτελεί σημαντικό κίνδυνο για την υγεία, ότι το εμβόλιο δεν παρέχει επαρκή κάλυψη, ότι το εμβόλιο σχετίζεται με σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες, του φόβου της ένεσης και του φόβου ότι το εμβόλιο ενδέχεται να προκαλέσει τη γρίπη
Naing et al 2001 ⁽²⁶⁾	150 μέλη ΝΠ	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Μόνο το 13,5% του ΝΠ χρησιμοποιούσε γάντια (συμμόρφωση από 27 έως 97%) Τα γάντια αποτελούσαν τα ΜΑΠ που χρησιμοποιούνταν συχνότερα, ενώ τα προστατευτικά γυαλιά και οι μάσκες δεν χρησιμοποιούνταν όσο θα έπρεπε Μεγαλύτερη συμμόρφωση αναφέρθηκε από το ΝΠ των Μονάδων Εντατικής Θεραπείας και των χειρουργείων Κυριότερες λανθασμένες αντιλήψεις η επικεκτική χρήση των γαντιών μόνο σε ασθενείς ομάδων υψηλού κινδύνου και η χρήση των γαντιών, κυρίως για την πρόληψη του HIV. Ως φραγμοί αναφέρθηκαν η μη σταθερή διαθεσιμότητα των γαντιών και η μη διάθεσή τους σε σημεία όπου συμβαίνουν επείγουσες καταστάσεις
Cutter & Jordan 2004 ⁽²⁰⁾	52 νοσηλευτές χειρουργείου	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Η επιλογή των ΜΑΠ από το ΝΠ γινόταν σύμφωνα με την κατάσταση του ασθενή, την υποψία φορέας λοιμώδους νοσήματος από τον ασθενή, την εθνικότητα και τον σεξουαλικό προσανατολισμό του ασθενή, τη διαθεσιμότητα των ΜΑΠ, τον περιορισμό των κινήσεων λόγω των ΜΑΠ, την έλλειψη χρόνου Στο ΝΠ των χειρουργείων τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα ΜΑΠ ήταν η χρήση διπλών γαντιών και τα προστατευτικά γυαλιά
Smith et al 2006 ⁽²⁴⁾	220 μέλη ΝΠ	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none"> Το 17,7% του ΝΠ ανέφερε τραυματισμό από βελόνα Οι πιο συχνόι τραυματισμοί του ΝΠ περιλάμβαναν τον τραυματισμό από βελόνα και συνήθως συνέβαιναν δίπλα στο κρεβάτι του ασθενή Μόνο το 59% των εκθέσεων είχε καταγραφεί επίσημα στην υπηρεσία
Efstathiou et al 2011 ⁽³²⁾	30 μέλη ΝΠ από τμήματα γενικής χειρουργικής, πλαστικής, ορθοπαιδικής, χειρουργεία, παθολογικά ή καρδιολογικά τμήματα, ΜΕΘ	Ποιοτική	<ul style="list-style-type: none"> Οι επείγουσες καταστάσεις εμπόδιζαν τη χρήση των ΜΑΠ από το ΝΠ, καθώς το ΝΠ ενδιαφέρεται περισσότερο για την αντιμετώπιση του οξέος επεισοδίου του ασθενή παρά για την προστασία της δικής του υγείας. Άλλος φραγμός ήταν η έλλειψη των ΜΑΠ, η τοποθέτησή τους μακριά από τις θέσεις όπου πραγματικά χρειάζονται, το λάθος μέγεθος των ΜΑΠ, η αντίληψη ότι τα ΜΑΠ εμποδίζουν την εργασία (π.χ. τα γάντια κατά την ψηλάφηση των φλεβών, οι μάσκες που εμποδίζουν την αναπνοή), ότι τα γάντια ερεθίζουν τα χέρια, το ότι οι ασθενείς αντιμετωπίζουν το ΝΠ με άγχος ή δυσπιστία όταν το ΝΠ είναι «καλυμμένο» με ΜΑΠ, το ότι πίστευαν ότι είναι σε πολύ καλή φυσική κατάσταση και άρα δεν κινδύνευαν Τα μέλη του ΝΠ ανησυχούσαν μήπως μεταδώσουν κάποια λοίμωξη στα μέλη της οικογένειά τους

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - SYSTEMATIC REVIEW

ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Πίνακας 2. Συνοπτικά αποτελέσματα των μελετών σχετικά με τις γνώσεις, τη συμμόρφωση και τη χρήση των Μέτρων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη των βιολογικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου στο χώρο του νοσοκομείου (συνέχεια)

Συγγραφείς, Έτος δημοσίευσης	Δείγμα	Είδος μελέτης, Εργαλεία	Αποτελέσματα
Preston et al 2002 ⁽⁵²⁾	395 νοσηλεύτες	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none">Η γνώση της οροθετικότητας του ασθενή σχετίστηκε με υπερβολική συμμόρφωση με τα ΜΑΠ, γεγονός που καταδεικνύει ότι η συμμόρφωση του ΝΠ με τα ΜΑΠ δεν ήταν συστηματική
Ramsey & Glenn 1996 ⁽²⁸⁾	Τα δεδομένα συλλέχθηκαν σε 2 χρονικές στιγμές (έτη 1991 και 1993) (n = 145 στα 1991, n = 143 στα 1993)	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none">Σε μεγάλο ποσοστό τα μέλη του ΝΠ που τραυματίστηκαν ανέφεραν ότι μετά τον τραυματισμό δεν ακολούθησαν τις απαραίτητες διαδικασίες
Considine Mitchell 2009 ⁽²¹⁾	64 νοσηλεύτες	Ερωτηματολόγιο	<ul style="list-style-type: none">Το 1/3 των συμμετεχόντων ανέφερε φραγμούς στη χρήση των ΜΑΠ (κάποιες προστατευτικές στολές ήταν πολύ μεγαλύτερες σε μέγεθος από κάποια άτομα του προσωπικού), ενώ υπήρχαν και διαφορές ανάμεσα στην επάρκεια της εκπαίδευσης για όλους τους παράγοντες κινδύνουΤο προσωπικό αξιολόγησε την εκπαίδευσή του σχετικά με την αντιμετώπιση των ακτινολογικών παραγόντων ως περισσότερο πλήρη, ενώ την εκπαίδευσή του σχετικά με την αντιμετώπιση βιολογικών και χημικών παραγόντων ως λιγότερο πλήρη

Συζήτηση

Σε ό,τι αφορά στην προστασία του ΝΠ από λοιμώδεις παράγοντες, τα γάντια αποτελούν το συχνότερα χρησιμοποιούμενο ΜΑΠ,⁸⁻¹² αλλά και πάλι δεν χρησιμοποιούνται επαρκώς,¹³⁻¹⁶ ενώ αναφέρονται ποικίλα προβλήματα σε ό,τι αφορά στη χρήση άλλων ΜΑΠ.¹⁶⁻²³ Αρκετά συχνό είναι οι τραυματισμοί και οι εκθέσεις σε λοιμώδεις παράγοντες,^{8,15,19,24} συμβάντα τα οποία μάλιστα καταγράφονται ανεπαρκώς. Επίσης, πολύ συχνά το ΝΠ χρησιμοποιεί τα ΜΑΠ μόνο όταν είναι γνωστό ότι ο ασθενής πάσχει από κάποιο μεταδοτικό νόσημα,^{25,26} ενώ και ο έλεγχος της πορείας της υγείας των εργαζομένων δεν κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα.^{11,15,19,24,27-31} Ταυτόχρονα, παρατηρούνται διάφορες εσφαλμένες αντιλήψεις του ΝΠ σε ό,τι αφορά στους εμβολιασμούς και στην ορθή χρήση των ΜΑΠ.^{26,32}

Σε ό,τι αφορά στη χρήση ΜΑΠ για την πρόληψη των χημικών επαγγελματικών παραγόντων κινδύνου, πιο συχνά το ΝΠ χρησιμοποιεί, επίσης, τα γάντια,³³⁻³⁵ αναφέρονται, ωστόσο, σφάλματα κατά τη χρήση τους.³⁶⁻³⁸ Η χρήση προστατευτικής ένδυσης είναι σπανιότερη και κυμαίνεται ανάμεσα σε 23%-84,5%.³³⁻³⁵ Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι παρατηρούνται διαφορές ως προς τη διαθεσιμότητα των απαραίτητων θαλάμων κάθεται νηματικής ροής, καθώς σε άλλες μελέτες αναφέρεται ότι είναι διαθέσιμοι στο 99% των χώρων εργασίας,^{33,34} ενώ

σε μία μελέτη αναφέρεται πως μόνο στο 45,1% των περιπτώσεων υπήρχαν θάλαμοι κάθεται νηματικής ροής³⁶ και σε μία άλλη μόνο στο 64,4% των περιπτώσεων.³⁸

Στη μοναδική μελέτη σχετικά με τη χρήση των ΜΑΠ για την πρόληψη των εργονομικών παραγόντων κινδύνου, η οποία πραγματοποιήθηκε στις ΗΠΑ (πολυκεντρική μελέτη με 361 νοσηλεύτες), περισσότεροι από τους μισούς νοσηλεύτες ανέφεραν πως στη ΜΕΘ που εργάζονταν δεν υπήρχαν συσκευές μεταφοράς ασθενών και το 74% ανέφερε πως οι ίδιοι εκτελούσαν όλες τις μετακινήσεις των ασθενών.³⁹

Αξίζει να σημειωθεί ότι ακόμα και σε αναπτυγμένες χώρες όπου η πλειοψηφία των νοσοκομείων διαθέτει τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης, δεν υπάρχει κατάλληλη φροντίδα και παρακολούθηση της υγείας μετά την έκθεση ή τον τραυματισμό του ΝΠ σε όλες τις βάρδιες και η ετήσια συχνότητα τραυματισμών δεν είναι αμελητέα (5,3 ανά 100 μέλη ΝΠ).⁴⁰ Αυτό γίνεται ακόμη πιο σημαντικό καθώς ο επαγγελματικός κίνδυνος, όπως εκτιμάται ανά ομάδα παραγόντων κινδύνου και ήδη αναλύθηκε προηγούμενα, είναι ενδεχομένως ακόμα μεγαλύτερος, εάν συυπολογιστούν και οι συνέπειες των υπόλοιπων παραγόντων στην υγεία του ΝΠ, όπως φυσικών και εργονομικών, καθώς και εάν ληφθεί υπόψη ότι τα ποσοστά συμμόρφωσης με τα ΜΑΠ που αναφέρονται στα ερωτηματολόγια είναι ενδεχομένως υψηλότερα από τα παρατηρούμενα.

Αν και δεν αποτελούσε σκοπό της ανασκόπησης, τα αποτελέσματα των μελετών είναι αντιφατικά σε ό,τι αφορά στη σχέση ανάμεσα στα δημογραφικά χαρακτηριστικά του προσωπικού και τη συμμόρφωση: σε κάποιες μελέτες αναφέρεται ότι η συμμόρφωση ήταν μεγαλύτερη για το ΝΠ με μικρότερη επαγγελματική εμπειρία και που εργαζόταν σε μεγαλύτερα νοσοκομεία,^{30,41} ότι οι άνδρες νοσηλευτές εμφάνιζαν μεγαλύτερη συμμόρφωση,³² ή ότι η συμμόρφωση ήταν μεγαλύτερη στο ΝΠ με μεγαλύτερη ηλικία,⁴² ενώ σε άλλες μελέτες αναφέρεται ότι δεν υπάρχει συσχέτιση της συμμόρφωσης με το φύλο και την ηλικία του ΝΠ.^{16, 34} Δεν είναι ξεκάθαρο εάν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις γνώσεις του ΝΠ και τη συμμόρφωσή του με τα ΜΑΠ, καθώς αν και σε 3 μελέτες αναφέρεται ότι δεν υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στις γνώσεις του ΝΠ και τη συμμόρφωση,⁴²⁻⁴⁴ χρειάζονται

περισσότερα ερευνητικά δεδομένα. Στις περισσότερες μελέτες οι φραγμοί για τη συμμόρφωση του ΝΠ με τα μέτρα πρόληψης περιλάμβαναν τη μη διαθεσιμότητα των ΜΑΠ,^{9,20,26,27,32,45} την έλλειψη άνεσης κατά τη χρήση των ΜΑΠ,^{8,9,20,27,32} την πεποίθηση ότι τα ΜΑΠ είναι περιττά,⁹ την αντίληψη ότι η εμφάνιση του ΝΠ με τα ΜΑΠ μπορεί να ενοχλήσει τον ασθενή,^{9,33} την έλλειψη προσωπικού,^{22,38} την ανεπαρκή εκπαίδευση και την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των μελών του ΝΠ.³⁸

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι το ΝΠ εμφανίζει λανθασμένες γνώσεις σε αρκετούς τομείς, όπως το ότι ο εμβολιασμός έναντι του ιού της ηπατίτιδας Β είναι απαραίτητος ενώ ο εμβολιασμός έναντι του ιού της γρίπης δεν είναι απαραίτητος,⁴⁶ ότι το εμβόλιο έναντι του ιού της γρίπης σχετίζεται με σοβαρές ανεπιθύμητες ενέργειες,⁴⁷ ότι τα ΜΑΠ πρέπει να χρησιμοποιούνται ακόμα και όταν υπάρ-

Σχήμα 1. Διάγραμμα ροής των μελετών που συμπεριελήφθησαν στην ανασκόπηση σχετικά με τις γνώσεις, τις στάσεις και τη συμμόρφωση του Νοσηλευτικού Προσωπικού (ΝΠ) με τις οδηγίες για την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου.

322 μελέτες μετά την αναζήτηση με τις λέξεις κλειδιά:

1. μελέτες σχετικά με τις γνώσεις, τις στάσεις και τη συμμόρφωση του ΝΠ με τις οδηγίες για την πρόληψη του επαγγελματικού κινδύνου
2. μελέτες που αφορούσαν ΝΠ που εργάζεται στο χώρο του νοσοκομείου
3. μελέτες από βάσεις δεδομένων δημοσιευμένες στην αγγλική γλώσσα
4. μελέτες παρατήρησης ή αναδρομικές μελέτες (με τη χρήση ερωτηματολογίου)
5. να υπάρχει πρόσβαση σε πλήρες άρθρο.

263 άρθρα αποκλείστηκαν μετά την ανάγνωση του τίτλου τους επειδή:

- Αφορούσαν στις γνώσεις και τη συμμόρφωση άλλων επαγγελματιών υγείας (π.χ. ιατρών)
- Αξιολογούσαν την αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικών προγραμμάτων στη συμμόρφωση και τη γνώση του ΝΠ
- Αξιολογούσαν μόνο τους φραγμούς στη συμμόρφωση και την εφαρμογή των ΜΑΠ
- Αφορούσαν στις γνώσεις και τη συμμόρφωση ΝΠ ιδιωτικών ιατρείων κ.λπ.

59 άρθρα για πιθανή ένταξη στην ανασκόπηση

43 άρθρα περιελήφθησαν στη συστηματική ανασκόπηση

16 άρθρα αποκλείστηκαν μετά την ανάγνωση της περίληψης γιατί:

- Εξέταζαν τις γνώσεις και τη συμμόρφωση ΝΠ που εργάζεται στην κοινότητα
- Αξιολογούσαν τον κίνδυνο έκθεσης του ΝΠ σε παράγοντες κινδύνου (π.χ. λεκτική / σωματική βία) και όχι το βαθμό/ συχνότητα εφαρμογής των μέτρων πρόληψης
- Αξιολογούσαν τον επιπολασμό π.χ. ηπατίτιδας ή των μυοσκελετικών παθήσεων στο Νοσηλευτικό Προσωπικό
- Αξιολογούσαν τις στάσεις του ΝΠ σχετικά με τους εμβολιασμούς

χει επαφή με άλλα βιολογικά υγρά εκτός του αίματος, όπως δάκρια,⁴² καθώς επίσης και για τον τρόπο μετάδοσης κάποιων λοιμωδών νοσημάτων.²⁷

Οι γνώσεις, η συμμόρφωση του ΝΠ με τα ΜΑΠ και τα ποσοστά των εκθέσεων σε μολυσματικό υλικό και των τραυματισμών ενδεχομένως θα μπορούσαν να βελτιωθούν σημαντικά με συστηματικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία θα πραγματοποιούνται ανάλογα με τις προσδοκίες και τις υπάρχουσες γνώσεις του ΝΠ.

Συμπεράσματα

Στις ερευνητικές μελέτες οι γνώσεις και η συμμόρφω-

ση του ΝΠ με τα μέτρα πρόληψης του επαγγελματικού κινδύνου έχουν διερευνηθεί περισσότερο σε σχέση με τους λοιμώδεις και τους χημικούς παράγοντες. Τα συνηθέστερα ΜΑΠ που εφαρμόζονται από το ΝΠ περιλαμβάνουν τα γάντια και λιγότερο την προστατευτική ένδυση. Το ΝΠ εμφανίζει ανεπαρκείς γνώσεις και ελλιπή συμμόρφωση σε αρκετούς τομείς σχετικά με τους επαγγελματικούς κινδύνους στο νοσοκομείο.

Οι γνώσεις, η συμμόρφωση του ΝΠ με τα ΜΑΠ και τα ποσοστά των εκθέσεων σε μολυσματικό υλικό και των τραυματισμών ενδεχομένως θα μπορούσαν να βελτιωθούν σημαντικά με συστηματικά εκπαιδευτικά προγράμματα, τα οποία θα πραγματοποιούνται ανάλογα με τις προσδοκίες και τις υπάρχουσες γνώσεις του ΝΠ.

ABSTRACT

Knowledge, Attitudes and Compliance of Nursing Staff with Occupational Risk Prevention Guidelines in the Hospital.

Copanitsanou Panagiota,¹ Sourtzi Panayota²

Copanitsanou Panagiota, RN, BSc, MSc, PhD, General Hospital of Piraeus "Tzaneio";¹ Professor, Faculty of Nursing, University of Athens²

Introduction: Nursing Staff (NS) working in the hospital are exposed to a variety of occupational hazards, such as physical, chemical, biological, ergonomic and psychosocial ones. The use of Personal Protective Equipment (PPE) every time that an exposure to an occupational hazard is possible is an issue of great importance. However, there is data that argue the systematic use of PPE by the NS. **Purpose:** To determine the knowledge, attitudes and compliance of NS to the use of PPE and the prevention of occupational hazards within the hospital setting. **Materials and Methods:** An electronic database search was conducted, using the key words «nurses», «knowledge», «nurses attitudes», «occupational health», «occupational safety», «safety guidelines», «compliance», «personal protective equipment». The inclusion criteria included the non- interventional studies, the publication in Greek and English language, after the year 1990, and the studies with access to full text. All research studies included in the review were about the knowledge, the attitudes and the compliance of the NS (or nursing students) and the guidelines about occupational health and safety and the use of PPE. **Results:** The knowledge and compliance of NS related to the preventive measures of biological occupational hazards are the most investigated to date, followed by the chemical occupational hazards. The PPE more frequently used by the NS included gloves, and less often masks and goggles. A small percentage of the NS uses PPE every time that an exposure to pathogens is possible, and PPE is used only when the patient is diagnosed with a communicable disease. The percentages of exposures to pathogens and of injuries are very high, while the percentage of NS and nursing students' compliance to prevention measures is low. **Conclusions:** NS appears to have wrong knowledge and low compliance to several issues about occupational hazards within hospital settings. The knowledge and compliance of the NS and also the percentage of occupational exposures and injuries could perhaps be significantly improved with systematic educational programs, according to the staff's expectations and existing knowledge.

Key words: nurses knowledge, nurses attitudes, occupational health and safety, safety guidelines,

Corresponding Author: Copanitsanou Panagiota, 19 Petropoulaki str., GR10445, Athens, Greece., Tel. +302108326036, e-mail: giwta_c@hotmail.com

Βιβλιογραφία

1. Κοπανιτσάνου Π, Σουρτζή Π. Επαγγελματικοί κίνδυνοι στο νοσοκομείο: Ανασκόπηση των ελληνικών ερευνών. *Νοσηλευτική* 2007, 46:65-76.
2. Ρούπα Ζ, Ραφτόπουλος Β, Τζαβέλας Γ, Σαπουντζή-Κρέπια Δ, Κοτρώτσιου Ε. Σχέση επαγγελματικής εξουθένωσης και ικανοποίησης από τη ζωή σε νοσηλευτές που εργάζονται σε ογκολογικά τμήματα. *Νοσηλευτική* 2008, 47:247-255.
3. Hinkin J, Gammon J, Cutter J. Review of personal protection equipment used in practice. *Br J Community Nurs* 2008, 13:14-19.
4. Becker MH, Janz NK, Band J, Bartley J, Snyder MB, Gaynes RP. (1990). Noncompliance with Universal Precautions Policy: why do physicians and nurses recap needles? *Am J Infect Control* 1990, 18:232-239.
5. Gammon J, Morgan-Samuel H, Gould D. A review of the evidence for suboptimal compliance of health-care practitioners to standard/universal infection control precautions. *J Clin Nurs* 2008, 17:157-167.
6. Aisien AO, Shobowale MO. Health care workers' knowledge on HIV and AIDS: universal precautions and attitude towards PLWHA in Benin-City, Nigeria. *Niger J Clin Pract* 2005, 8:74-82.
7. Delobelle P, Rawlinson JL, Ntuli S, Malatsi I, Decock R, Depoorter AM. HIV/AIDS knowledge, attitudes, practices and perceptions of rural nurses in South Africa. *J Adv Nurs* 2009, 65:1061-1073.
8. Bauer BJ, Kenney JW. Adverse exposures and use of universal precautions among perinatal nurses. *JOGNN* 1993, 22:429-435.
9. Picheansathian W. Compliance with universal precautions by emergency room nurses at Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital. *J Med Assoc Thai* 1995, 8:S118-122.
10. Jeong I, Cho J, Park S. Compliance with standard precautions among operating room nurses in South Korea. *Am J Infect Control* 2008, 36:739-742.
11. Nichol K, Bigelow P, O'Brien-Pallas L, McGeer A, Manno M, Holness DL. The individual, environmental, and organizational factors that influence nurses' use of facial protection to prevent occupational transmission of communicable respiratory illness in acute care hospitals. *Am J Infect Control* 2008, 36:481-487.
12. Gershon RR, Pearson JM, Sherman MF, Samar SM, Canton AN, Stone PW. The prevalence and risk factors for percutaneous injuries in registered nurses in the home health care sector. *Am J Infect Control* 2009, 37:525-533.
13. Ryan ME, Jones L, Miller D. Healthcare workers and bloodborne pathogens: knowledge, concerns, and practices. *Gastroenterol Nurs* 1996, 19:96-101.
14. Knight VM, Bodsworth NJ. Perceptions and practice of universal blood and body fluid precautions by registered nurses at a major Sydney teaching hospital. *J Adv Nurs* 1998, 27:746-751.
15. Rabaud C, Zanea A, Mur JM, Blech MF, Dazy D, May T et al. Occupational exposure to blood: search for a relation between personality and behavior. *Infect Control Hosp Epidemiol* 2000, 21:564-574.
16. Angtuaco TL, Oprescu FG, Lal SK, Pennington JH, Russell BD, Co JM et al. Universal precautions guideline: self-reported compliance by gastroenterologists and gastrointestinal endoscopy nurses-a decade's lack of progress. *Am J Gastroenterol* 2003, 98:2420-2423.
17. Roane CM. Registered nurses' use of universal barrier precautions in the pediatric emergency room. *Pediatr Nurs* 1993, 19:453-455.
18. Roup BJ. Factors associated with compliance of critical care nurses with universal precautions: a pilot study. *Am J Crit Care* 1997, 6:218-224.
19. Ayranci U, Kosgeroglu N. Needlestick and sharps injuries among nurses in the healthcare sector in a city of western Turkey. *J Hosp Inf* 2004, 58:216-223.
20. Cutter J, Jordan S. Uptake of guidelines to avoid and report exposure to blood and body fluids. *J Adv Nurs* 2004, 46:441-452.
21. Considine J, Mitchell B. Chemical, biological and radiological incidents: preparedness and perceptions of emergency nurses. *Disasters* 2009, 33:482-497.
22. Abou El-Enein NY, El Mahdy HM. Standard precautions: a KAP study among nurses in the dialysis unit in a University Hospital in Alexandria, Egypt. *J Egypt Public Health Assoc* 2011, 86:3-10.
23. Efstathiou G, Papastavrou E, Raftopoulos V, Merkouris A. Compliance of Cypriot nurses with standard precautions to avoid exposure to pathogens. *Nurs Health Sci* 2011, 13:53-59.
24. Smith DR, Smyth W, Leggat PA, Wang RS. Needlestick and sharps injuries among nurses in a tropical Australian hospital. *Int J Nurs Pract* 2006, 12:71-77.
25. Danchaivijitr S, Tantawanapaiboon Y, Choklokaew S, Tangtrakool T, Suttisanon L, Chitreechuer L. Universal precautions: knowledge, compliance and attitudes of doctors and nurses in Thailand. *J Med Assoc Thai* 1995, 78:S112-117.
26. Naing L, Nordin R, Musa R. The prevalence of, and factors related to, compliance with glove utilization among nurses in Hospital Universiti Sains Malaysia. *Southeast Asian J Trop Med Public Health* 2001, 32:636-642.
27. Schillo BA, Reischl TM. HIV-related knowledge and precautions among Michigan nurses. *Am J Public Health* 1993, 83:1438-1442.
28. Ramsey PW, Glenn LL. Nurses' body fluid exposure reporting, HIV testing, and hepatitis B vaccination rates: before and after implementing universal precautions regulations. *AAOHN J* 1996, 44:129-137.
29. Ofili AN, Asuzu MC, Okojie OH. Knowledge and prac-

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ - SYSTEMATIC REVIEW

ΓΝΩΣΕΙΣ, ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

- tice of universal precautions among nurses in central hospital, Benin-City, Edo State, Nigeria. *Niger Postgrad Med J* 2003, 10:26-31.
30. Osborne S. Influences on compliance with standard precautions among operating room nurses. *Am J Infect Control* 2003, 31:415-423.
 31. Talas MS. Occupational exposure to blood and body fluids among Turkish nursing students during clinical practice training: frequency of needlestick/sharp injuries and hepatitis B immunisation. *J Clin Nurs* 2009, 18:1394-1403.
 32. Efstathiou G, Papastavrou E, Raftopoulos V, Merkouris A. Factors influencing nurses' compliance with Standard Precautions in order to avoid occupational exposure to microorganisms: A focus group study. *BMC Nurs* 2011, 21:1.
 33. Martin S, Larson E. Chemotherapy-handling practices of outpatient and office-based oncology nurses. *Oncol Nurs Forum* 2003, 30:575-581.
 34. Kyprianou M, Kapsou M, Raftopoulos V, Soteriades ES. Knowledge, attitudes and beliefs of Cypriot nurses on the handling of antineoplastic agents. *Eur J Oncol Nurs* 2010, 14:278-282.
 35. Polovich M, Martin S. Nurses' use of hazardous drug-handling precautions and awareness of national safety guidelines. *Oncol Nurs Forum* 2011, 38:718-726.
 36. Turk M, Davas A, Ciceklioglu M, Sacaklioglu F, Mercan T. Knowledge, attitude and safe behaviour of nurses handling cytotoxic anticancer drugs in Ege University Hospital. *Asian Pac J Cancer Prev* 2003, 5:164-168.
 37. Pieri M, Castiglia L, Basilicata P, Sannolo N, Acampora A, Miraglia N. Biological monitoring of nurses exposed to doxorubicin and epirubicin by a validated liquid chromatography/fluorescence detection method. *Ann Occup Hyg* 2010, 54:368-376.
 38. Constantinidis TC, Vagka E, Dallidou P, Basta P, Drakopoulos V, Kakolyris S, Chatzaki E. Occupational health and safety of personnel handling chemotherapeutic agents in Greek hospitals. *Eur J Cancer Care* 2011, 20:123-131.
 39. Lee SJ, Faucett J, Gillen M, Krause N, Landry L. Factors associated with safe patient handling behaviors among critical care nurses. *Am J Ind Med* 2010, 53:886-897.
 40. Beekmann SE, Vaughn TE, McCoy KD, Ferguson KJ, Torner JC, Woolson RF, Doebbeling BN. Hospital bloodborne pathogens programs: program characteristics and blood and body fluid exposure rates. *Infect Control Hosp Epidemiol* 2001, 22:73-82.
 41. El-Shafie IF, Mokabel FM, Helmy FE. The relationship between the knowledge of nursing staff and their compliance to universal precautions for prevention of hepatitis B viral infection. *J Egypt Public Health Assoc* 1995, 70:523-540.
 42. Chan R, Molassiotis A, Chan E, Chan V, Ho B, Lai CY et al. Nurses' knowledge of and compliance with universal precautions in an acute care hospital. *Int J Nurs Stud* 2002, 39:157-163.
 43. Kagan I, Ovadia KL, Kaneti T. Perceived knowledge of blood-borne pathogens and avoidance of contact with infected patients. *J Nurs Scholars* 2009, 41:13-19.
 44. Ben-Ami S, Shaham J, Rabin S, Melzer A, Ribak J. The influence of nurses' knowledge, attitudes, and health beliefs on their safe behavior with cytotoxic drugs in Israel. *Cancer Nurs* 2001, 24:192-200.
 45. Chelenyane M, Endacott R. Self-reported infection control practices and perceptions of HIV/AIDS risk amongst emergency department nurses in Botswana. *Accid Emerg Nurs* 2006, 14:148-154.
 46. Bergamini M, Cucchi A, Stefanati A, Cavallaro A, Gabutti G. Knowledge of preventive measures against occupational risks and spread of healthcare-associated infections among nursing students. An epidemiological prevalence study from Ferrara, Italy. *J Prev Med Hyg* 2009, 50:96-101.
 47. Wicker S, Rabenau HF, Doerr HW, Allwinn R. Influenza vaccination compliance among health care workers in a German university hospital. *Infection* 2009, 37:197-202.
 48. Spence MR, Dash GP. Hepatitis B: perceptions, knowledge and vaccine acceptance among registered nurses in high-risk occupations in a university hospital. *Infect Control Hospital Epidemiol* 1990, 11:129-133.
 49. Stein AD, Makarawo TP, Ahmad MFR. A survey of doctors' and nurses' knowledge, attitudes and compliance with infection control guidelines in Birmingham teaching hospitals. *J Hosp Infect* 2003, 54:68-73.
 50. van de Mortel TF. Registered and enrolled nurses' knowledge of hepatitis C and attitudes towards patients with hepatitis C. *Contemp Nurse* 2003, 16:133-144.
 51. Gould D, Ream E. Nurses' views of infection control: an interview study. *J Adv Nurs* 1994, 19:1121-1131.
 52. Preston DB, Forti EM, Kassab CD. Profiles of rural nurses' use of personal protective equipment: a cluster analysis. *J Assoc Nurses AIDS Care* 2002, 13:34-45.